

Ára: 1.— F.

MILYEN AZ ISTEN?

IRTA:

SZOMOR TAMÁS

Ú J E M B E R
KISKÖNYVTÁRA

Veritas liberabit vos
Az igazság felszabadít titeket

AZ ÚJ EMBER KISKÖNYVTÁRA

minden egyes füzetének ez a szentírási idézet a jeligéje, amely azt a hűséggel vállalt célkitűzésünket fejezi ki, hogy következetesen és megalkuvás nélkül szolgáljuk, feltárjuk és olvasóink előtt megvilágítsuk az igazságot, bárhol, bárhonnán jelentkezik, mert ami az igazság az egyben katolikum s ami igaz, az egyúttal katolikus is.

Csilingel a villamos, füstöl a gyárkémény, sárguló kalászbba szökken a vetés. Körforgó gépek ontják az ujságokat, a világ túlsó feléről mondja híreit a rádió és felkattintjuk a villanyt, ha ránk sötétedik. Mindezt egyszerűen tudomásul vesszük. A gépek mérnökeinek, az üzemek dolgozóinak, az írások szerkesztőinek és a föld művelőinek javaéletét kitöltő érdeklődés e gondok egy-egy területe, amikből a többi embernek csak az eredmény lényeges, hogy mindez van.

Csak ha valahol valami zavar áll be, ha a megszokott eredmény váratlanul kiesik, ha nem mozdul a villamos vagy nem kigyózik a légbe a gyár mindennapos füstje, ha elmarad az ujság vagy néma marad a rádió, ha mindhiába játszottunk a villamos-kapcsolóval, és nem árad fény a sötéttség helyébe, ha egyszer hiába keressük az élelemmé vált termést, akkor döbbenünk rá a felfedezésre, hogy nem minden magától értetődő, ami általában annak tetszik. Bonyolult összefüggések és az okok hosszú sora tárul ilyenkor elénk.

Legtöbbször keserű az ilyen megismerés, mert az inség hozza magával, de elképzelhető, hogy akadnak mindig emberek, akik a pusztá eredményeken túl szeretnek olyasmit is tudni, *ami közvetlenül nem látszik*. Aki teljesebben, sőt aki egyáltalán ismerni akarja a valóságot, annak a pusztá látszat soha nem lesz elég. A szakembereket azért értékeljük, mert jobban ismerik a valóságnak egy-egy birodalmát. Az eszes ember azért tiszteletreméltó, mert mélyebben hatol a valóság ismeretébe, mert többet fog fel abból, ami van, és így jobban tudja azt, ami lesz.

Az anyag vallomása: Isten léleki

Mélyebben hatolva a valóság ismeretébe, meg kell állapítanunk, hogy a közvetlen tapasztalatunkban található minden lény teljességgel másnak köszöni létrejöttét. Csúpan az önmagától való Isten nem tartozik senkinek köszönettel a létezéséért.* Így foszlik szerte az *önmagától való világ* álommeséje, amit olyan szépen színezték költői képnek, hogy a folytonosan kibontakozó világmindenség maga az Isten. Isten kívül áll mindazon, amit létrehívott. A keletkezők hosszú során túl, minden más létezőtől függetlenül, *önmagától van az egyetlen igaz Isten.*

Nincs még egy önmagától való rajta kívül. Az önmagától való lény senkinek és semminek nem tartozik semmivel, tehát mindentől független. Két teljességgel független lény nincsen, mert ez esetben mindkettőt kötné a másik függetlensége, tehát egyik sem lenne független, azaz önmagától való. *Isten egyedülvaló.*

Egyetlen önmagától való lény az Isten, akitől minden más létező lett. Van tehát valaki, aki az egész világtól különbözik abban, hogy minden más lénytől függetlenül önmagától van, és ebben a tekintetben nincs még egy hozzá hasonló. *Vajjon további természete milyen?*

A látható világ az őanyagból lett, tehát — mondják egyesek — anyag volt az első létező, és az anyagból lett minden. Mások ellentmondanak ennek. Válasszuk mi az igazságra vezető legigazibb utat, vegyük nyugodtan *vizsgálat alá a lehetőségeket.* Tételezzük fel, hogy az első — ami nem mástól lett, hanem önmagától létezett — *anyag volt.*

Az anyagról sok mindent tudunk hétköznapi ismereteinkkel is, még többet állapított meg róla a természet-tudomány. Mindkét ismeretben az anyagnak egyik *legjellemzőbb tulajdonsága*, hogy *részekből áll*, azaz összetett. Márpedig ami részekből áll, az korlátozott. Miért éppen ezekből a részekből áll és miért nem másokból? Sőt miért áll egyáltalán részekből? A sürgető kérdések magyarázatot keresnek.

* Radó Polikárp: Van Isten! (Új Ember Kiskönyvtára.)

Feleletül *csak két eset lehetséges*. Vagy önmaga korlátozta magát vagy egy rajta kívül eső ok. *Önmaga* nem korlátozhatta magát, mert amikor megvolt, már ilyen volt. Alapvető tulajdonsága, hogy részekből áll. Mielőtt lett, még nem is létezett, tehát semmit sem tehetett. Nem marad más, mint hogy korlátozottságát az *első anyag is már más-tól* kapta. Az anyag nem önmagától való, mert másnak köszöni legalapvetőbb tulajdonságát, a részekre való korlátozottságát, amit a létezéssel együtt nyert. Az anyag nem a legelső létező.

Hiába volt minden jóindulatunk. Az anyag nem engedi magát igaztalanul isteníteni. Az önmagától való lény nem anyag. Ha az önmagától való lény nem anyag, akkor csak egy másik valóság lehet, aminek természete az anyagétól lényegesen különböző. Az anyag részekből áll és korlátozott. Az *első létező* egyszerű, részekből nem álló, korlátlan lény, azaz *lélek!* És még milyen lélek!

Aki mindenről tud

Nem vaktában elindított vagy csak ideig-óráig életképes elgondolásból táplálkozik a világ folyása. *Aki a világot a létbe hívta, eleve tudta, mit alkotott*. A bolygók évmilliói és az emberiség évezredei semmi újat nem mondanak neki. Ismeretes előtte a kezdet és a vég és minden, ami a kettő között bonyolódik. Aki minden más létezőtől független, nem szorul kívülről jövő ismeretekre. Istent soha nem befolyásolja egy új ismeret lehetősége.

Tudása kiterjeszkedik arā, ami — hozzánk viszonyítva — már volt vagy még csak lesz. Mivel nincs a külső megismerés eszközeihez kötve, nem hiányzik belőle az sem, ami számunkra megfelelő eszközök híján elérhetetlen. A világ teremője tud minden gondolatról és legelrejtettebb, legtitkosabb tényről.

Sokszor estek már tévedésbe emberek azáltal, hogy felületes következtetéssel lehetetlennek jelentették ki azt, ami távolról sem volt lehetetlen, csupán nem tudták elképzelni. Ami a messzi távolban történt, azt valaha csak

jóval később tudhattuk meg jelenlevők elbeszéléseiből; ma már egyik világrészből a másikba közvetlenül hallgathatjuk egy nagygyűlés szónokát. Mennyi minden volt zárt titok előttünk a mikroszkóp, a Röntgen-sugár felfedezése előtt! Amint eszközökben gazdagodtunk, tudásunk köre folyton bővült.

Az átlagember előtt *zárt titok a másik ember*, akiből csak annyit ismer meg, amennyit az szóval vagy mozdulattal kinyilvánít magából. Gondolataink és jólrejtett érzéseink hozzáférhetetlenek a többiek számára. Mégis vannak emberek, akik szerencsés pillanatokban a másiknak a gondolatát is kiolvassák (emberek, akik nagyon szeretik egymást vagy egyébként igen közel kerültek egymáshoz), és vannak, akiknek ez a gondolatolvasás (legalább is bizonyos fajta emberekkel szemben és alapos belső összehangoltság árán) rendszeresen sikerül. Ezen az alapon jövőnek tetsző eseményeket is előre megmondanak, amelyek a mások lelkében már kezdetüket vették és csupán külső megvalósításra várnak.

Az emberi megismerés korlátai nagyon messzire kiterjedhetnek, és sok minden titok az átlagnak, amit a kivételesek magától értetődőnek találnak. Tudósok messze visszamenőleg felkutatták a múltat, láthatatlan kis részeiben fürkészik a jelent, és a látványok néha messzi a jövőbe hatolnak.

Mindez csak *parány hasonlatkeresés Isten megismeréséhez képest*, aki ismereteit nem fokozatosan gyűjtögeti és gyarapítja, hanem egyszerű magától-értetődöttséggel megvan benne mindaz, ami volt, ami van, ami lesz. Isten a korlátlan tudás, mert minden megismerhetőnek, azaz minden létezőnek és azok összefüggéseinek ő az egyedüli végső forrása. Éppen abban áll minden más megismerés, hogy nyomára jusson mindannak, amit az Isten öröktől fogva tud.

Mindent tud az, aki által minden lett és lesz, ami a világon történik. Mi pedig keressük a tudást, és egy-egy szikrányit fel is villanik bennünk, mert egy szikrányira képmásai vagyunk annak, aki mindent tud.

Istent semmi nem korlátozza, tehát akaratának is egyetlen forrása ő maga. Az embernek is van szabadakarata, azaz bizonyos körülmények között (ha már minden együtt van, ami a cselekvéshez szükséges) egyedül rajta fordul, hogy cselekszik-e vagy nem, de vágyaink és álmaink legnagyobb része nem rendelkezik e bizonyos körülményekkel. Ezer dolog köt bennünket, lelkünket testre utaltsága, testünket az anyag korlátai, de álmainkban és vágyainkban túlröppenünk a nehézségeken, és a mesében nem ismerünk többé korlátokat, mert sejtünk valamit *Annak világából, aki mindent megtehet*, amit csak akar, aki tehát Mindenható.

Meséink korlátlan vágya vonta mindinkább hatalmába a körülöttünk és bennünk lévő erőket, gyarapította tudásunkat és alkotott eszközöket, melyek lehetővé tették az egykor elérhetetlent. Mennyit álmodoztak évezredek, mikor fájó szívvel nézték a tovaröppenő madár szabadságát, míg aztán hatalmunkba került a levegő és a magasba szállt gépeivel az ember. Sokat kellett küzdenünk elméletekkel, kísérleteznünk megvalósításokkal, mert sok akadályt kellett legyűrnünk, míg egy-egy újabb erőt hatalmunkba vetünk. De ha egyszer parancsolni tudunk az erőeknek, azt tehetjük velük, amit akarunk.

Minden erőnek korlátlan ura az, aki alkotta őket. Nincsen erő, csak amit Isten alkotott. Minden a hatalmában van, nem ismer tehát lehetetlent. Amit akar, meg is teheti. Mindenható.

Olcso szellemeskedések szívesen drágítják magukat nehézségnek tetsző szójátékokkal, hogy Isten nem tud olyan nagy követ teremteni, amit ne tudna odébb tenni, nem tud fából-vaskarikát alkotni, sem bűnt elkövetni. Az ellenvetések maguk adják a feleletet. Még kigondolni sem lehet olyat, amit Isten ne tudna megtenni, ha akar. Nem képzelhető az a nagy kő, amelynek odébbmozdítása ne állana hatalmában, de ostobaságot nem akar. A fából-vaskarika, amelyben tehát a vas nem vas, hanem fa, olyan értelmetlenség, mint az a szál ibolya, mely nem is ibolya,

hanem zsiráf. A bűn az Istennel való szembehelyezkedés, az ember legnyomorultabb tette. Istenben nincs nyomorúság, sem önmagával való meghasonlás. A bűnt nem akarja.

A felemlegetett szellemességek nem is érintik Isten mindenhatóságát, hanem csupán azt feszegetik, vajjon akarat-e Isten ostobaságot vagy bűnt. Világos, hogy nem akar, mert mindkettő korlátoltságot jelent.

Isten mindenható, mert mindent megtehet, amit akar; és mindenható, mert mindig azt teszi, amit akar. Nincs előtte akadály, és nincsen képességeiben korlátozva, ha valamit akar. Isten egyedül mindenható.

A kimeríthetetlen változatlanóság

Ha valamit akar — az ember fogalmazásában a vágy esetlegességét érezteti. Még nem tudni, akar-e vagy mit akar vagy majd mikor akar. Vele cseng a szóval az előre kiszámíthatatlannak tudata. Hogy most mit akarok, azt tudom. Hogy mit akarnék, ha nem hétfő, hanem vasárnap lenne, azt is tudhatom. De hogy mit akarok majd a legközelebbi vasárnapon, azt alig-alig sejthetem. Annyi minden történhetik addig, és ki tudja, mi minden lehetőség áll akkor előttem.

Amikor egészen szabadon cselekszünk, akkor is csak egy meghatározott számú lehetőség között válogathatunk. A körülmények befolyásolják akaratunkat nemcsak abban, hogy ami nem áll módunkban, azt hiába is akarnánk, hanem abban is, hogy más körülmények között talán egészen mást akarnánk. Sokszor jónak tartunk és akarunk valamit, amit nem akarnánk, ha világosabban látnánk a való helyzet adottságait. És mennyi mindent másképp akarnánk, ha elhatározásunk jövő következményeit, és méginkább ha az összes lehetőségek folytatását ismernők. De mindezek jó-részt talányok nekünk.

Sokszor úgy szeretnénk a jövőbe látni. Máskor jó, hogy nem sejtjük az eljövendőket. Néha áldott ez a kö-töttség, néha elkeserítő, de mindenképen megvan. Hiányos ismereteink állhatatlanná teszik akaratunkat. Amit most jónak látok és akarok, azt holnap esetleg egészen más

szemmel nézve már nem akarom. Amint tudásunk növekszik, természetes, hogy sok mindent más szemmel nézünk.

Közben mi magunk is alaposan változunk. Valamikor nem voltunk, aztán lettünk. Most vagyunk, de valamikor majd azt se tudják a földön, hogy mi is itt jártunk. Olyan mélyen gyökerezik lényünkben a folytonos változás, hogy szinte az élet lényegét is ebben látjuk. Megfoghatatlan számunkra, hogy eleven lehet az, ami nincs állandó átalakulásban. Valamit ugyan megsejtünk, amikor nagyon boldogok vagyunk és beteljesedettnek érezzük magunkat, mert pillanatnyilag nem hiányzik semmi és jó lenne örökre úgy maradni. Mégis, ha valami nagyon soká egyformán tart, hovatovább kiténik, hogy ez sem volt az a teljesség, amire vágytunk, és a változatlanság unalomná satnyul.

Isten soha nem lett, *hanem egyszerűen önmagától van.* Nem korlátozta senki, tehát bepne minden megvan. Nincs mit hozzá tenni, és nincs, aki elvegyen belőle valamit. Nem fejlődik és nem öregszik. *Isten sohasem változik.* Nincs benne volt és lesz, mert nincs benne, ami csak volt vagy ami csak lesz. Isten mindig van. Mikor a föld lett és amikor a föld már nem lesz, csak számunkra jelent multat és jövőt; Istenben mindez egyszerre valóság, mert Isten nem volt és lesz, hanem mindig van.

Ebben a számunkra csak gondolatlall elérhető, de valójában minden képzeletünket meghaladó teljességben semmi indíték nincs arra, hogy az egyszeri akarat megváltozzék. Aki mindent tud, aki előtt nyitott könyv minden gondolat és minden tett, aki előtt egyszerre van mult, jelen és jövő, aki előtt semmi korlát nincs, az mindig azt akarhatja, amit bármikor is akarna, hiszen semmi olyanra nem lel az idők folyamán, ami miatt akaratát megváltoztassa. *Isten akarata változatlanul örök.*

Amikor emberek imádsága könyörögve száll az ég felé és Isten meghallgatja kérésünket, nem az Isten akarata változott meg, csak megfelelő időben hangzik fel az esdek-lés, amihez fűződik az Isten akarata öröktől fogva.

Végtelen távlatokba nyílnak a legapróbb emberi gondok, amikor imádságba fonjuk őket és megrendülünk Isten fönségétől, aki világ kezdetétől világ végétéig nyilván-

tart mindeneket. Szédítő mélységek ezek nekünk, akik nem tudunk másképp gondolkozni, csak *folytonos mulandó változásokban, míg Isten örökké változatlan.*

Isten a végtelen teljesség, akiben örökkön-örökké minden megvan. *Isten az örök Van.*

A jó és szent Isten

Ami önmagában teljes, az jó. Egészen jó az, ami maradéktalanul megfelel annak, amit tőle várhatunk. Az óra jó, ha egy időmutató gép minden jelességével rendelkezik. Minél tökéletesebben felel meg várakozásunknak, annál jobbnak minősül.

Mivel a dolgok jóságát mindig valami várakozás kielégítésében tapasztaljuk meg, jónak mondjuk azt is, — és leginkább így használjuk már a szót — ami kívánságunknak megfelel. Minél inkább kielégíti valami vágyakozásainkat, annál nagyobb fokban tartjuk jónak.

Az ember jó, ha teste, lelke egyaránt rendelkezik mindazzal, ami tőle elvárható.

Mivel sajnós, kénytelenek vagyunk számolni azzal, hogy ez a *teljes jóság alig-alig érhető el*, követelményeinket jórészt eleve kevesebbre fogtuk. Figyelemre méltó, hogy ez a csökkentés nem úgy történt, hogy a testtől is, meg a lélektől is csak bizonyos tökéletességi fokot várunk, hanem minden időkből (még a léleknélkülieknek tetszőkben is!) a lélek tökéletességén mértük le az ember jóságát, azaz tökéletességét. A lélek bármely kiválóságáért sem mondjuk még az embert jónak, csupán okosnak, bölcsnek, fegyelmezettnak, bátornak és így tovább. A jó ember egyedül az, akiben a többi jótulajdonság mellett vagy akár azok nélkül, de átfogó, nagy szeretet lakik. A szeretetben látjuk az ember legtisztéletreméltóbb tökéletességét, mert a szeretet a legtöbb, amit az ember embertől várhat.

Minden tökéletességgel bír és a szó maradéktalan értelmében *jó az Isten, mert nem hiányzik belőle semmi* és kimeríthetetlenül szeretetreméltó, mert minden megvan benne, aminek elnyerése és bírása jó. Egyedül az Isten

igazán jó. Minden más csak egy villanás az ő teljességéből.

Minden jó és tökéletes az Istentől származik. Akarva, nem akarva összefüggésben van minden jó az önmagától valóval, mert eredete az Istenben van. Ami nem jó, az azért nem jó, mert hiányzik belőle valami, amivel rendelkeznie kellene. Ez a hiány benne a rossz. Amit Isten alkotott, azt olyannak teremtette, amilyennek a világ rendjében lennie kell; ami tehát Istentől származik, az jó. Annyiban marad meg jónak, amennyiben később is megfelel eredeti hivatásának.

A teremtményeknek Istennel való kapcsolata azzal mélyül el és válik mind bensőségesebbé, hogy létezésük folyamán mind jobban és tökéletesebben felelnek meg Istentől eléjük tűzött feladatuknak, tehát *mindjobban hozzásimulnak az Isten akaratához*. Legteljesebb megvalósulása a tudatos vagy kifejezett *Istenhez-tartozás*.

Ami olyannyira Istenhez tartozó, hogy nemcsak eredetében, de egész létezésében és minden cselekedetében *tőle el sem választható, azt nevezzük szentnek*. A legősibb szóhasználat óta szent az, aminek célja és legfőbb feladata kifejezetten és hangsúlyozottan az Isten szolgálata. Mivel a szent az Istenhez tartozik, az ember nem rendelkezik vele és így a szent sérthetetlen. Később a kettőt sokszor elkeverték és szentnek nevezték azt is, ami különös tiszteletreméltósága révén csupán sérthetetlen volt. Világos, hogy ez a szóhasználat csak másodlagos és átvitt értelmével már nem tükrözi a szent eredeti fogalmát.

Tárgyak, helyek, cselekvések és élethivatások szentek, ha hangsúlyozottan az Isten tiszteletére rendelték. *Emberek szentek*, ha Isten akaratának teljesítésével tudatosan a vele való állandó, szoros kapcsolatban élnek.

Legszorosabb kapcsolatban van állandóan önmagával az Isten. Sehol nem valósulhat meg a szentség olyan maradandóan, mint Istenben. Örökkön-örökké végtelenül szent az Isten.

A jó és a szent nem mindenkép járnak szorosan együtt. Egy épület lehet jó a nélkül, hogy kifejezetten az Isten szolgálatára lenne, és lehet szent, az Isten szolgálatára

rendelt akkor is, ha történetesen nem mondható jó épületnek. Az ember lehet bizonyos fokban jó, mert emberséges és jószívű a nélkül, hogy ezzel tudatosan az Isten felé törekednék, tehát szent lenne, de a szent, az Isten felé törekvő ember csak jó lehet. Az ember olyan fokban közelítheti meg a szentséget, amilyen mértékben előrehalad a jóban.

Igazán jó és maradéktalanul szent az Isten. Minél jobbá és szentebbé lenni a leghatalmasabb törekvés, mely emberben élhet. Az ember értéke a szentség, fokmérője a jóság. A legnagyobb emberi tökéletesség az életszentség.

Az irgalmas igazság

Az ember értékének fokmérője a jóság. Ha valakit nagyon dicsérni akarunk, még haló porainak is így mondjuk utána a legnagyobb megbecsülés kifejezőjét: jó ember volt.

A megbecsült embertől *kettőt várunk*: legyen *igazságos*, adja meg mindenkinek, ami őt megilleti, de ezen túl is és főleg, hogy *irgalmas* szeretettel legyen a másik iránt, ha az ínségre jutott vagy bajba keveredett.

Gyarlóságunk velejárója, hogy más ember az irgalmas és más az igazságos, vagy néha igazságos az ember, de máskor boldogabb, hogy irgalmas lehet. *Aki mindig igazságos*, sokszor lesz könnyörtelen. *Aki mindig jószívű*, kénytelen lesz látatlanba venni sok haszontalanságot. Korlátozott képességeinkkel nem tudjuk felölelni az egész valóságot, amint csak külön-külön nézhetjük egy éremnek két oldalát. Elképzelni sem tudjuk, milyen lehet az a tökéletes harmónia, melyben nincs fájó könnyörtelenség, de nincs ellágyuló erélytelenség sem.

Értetlenül állunk az Isten előtt. Szeretnők azt hinni, hogy jóságos szeretete talál mindig elég alapot a megbocsátásra, de sokszor megboltráncozunk, hogy miért olyan elnéző a gonoszokkal szemben. Általában keserűen tudnak kifakadni emberek, ha nem találják önmagukkal szemben elég jóságosnak az Istent, mert csak jót várnak tőle akkor is, ha haszontalanságukban méltatlanok erre, de még Isten

létezését is kétségbe vonják, ha úgy találják, hogy mások büntetlenül rosszak lehetnek.

Harmóniátlanságunk legmélyebb forrása, hogy mindig csak egy kicsi pont körül, legtöbbször önmagunk körül forog minden gondolatunk, és hiányzik a teljes valóságnak átfogó látása bennünk. Más szempontok vezetnek bennünket, ha igazságosak akarunk lenni és megint mások, ha irgalmasságot akarunk cselekedni. Nem tudunk mindent egyszerre értékelni és minden jogosultságot egyszerre kielégíteni. A végtelen Isten mindeneket felölelő tekintete szükséges ahhoz, hogy a teljes igazságosság és határtalan irgalmasság egyszerre érvényesülhessenek. Emberi ész és szívf számára megfoghatatlan ez, mert mindig csak töredékekben élünk, de Isten maga a teljesség.

Istenben él a megdönthetetlen rend, és csak Isten ismeri a szeretet határtalanságát. Benne egy az irgalom és igazságosság. Isten kezében csodálatosan bontakozik ki a Gondviselés.

Sorsunk gondviselő őre

A teremtető Isten bölcsesége eleve megalkotta a világ rendjét. A természet egyszer elindított erői következetes fejlődésben bonyolítják ki az eléjük tűzött feladatot. Szinte úgy tetszik, hogy az egykor elindult világ már önmagát igazgatja, pedig az erők fenntartása továbbra is az Isten műve.

Az egész világ nem szükségszerű, hanem esetleges. Nem kellett volna feltétlenül létrejönnie, és nem is született volna soha meg az Isten akarata nélkül, aki a semmiből hozta létre. Isten akarata emelte ki a nemlétből és az ő akarata tartja fenn, hogy vissza ne zuhanjon — oda, ahonnan vétetett — a nemlébe, a semmibe. Az isteni *Gondviselés alapvető ténye*, hogy az egyszer létbe hívott világban *fenntartja a természet erőit*.

Törvényekbe szorított erők őrzik és fejlesztik a világot. A szellem nélkül való dolgoknak és lényeknek sejtelmük sincs, hogy mi végre szolgál egész létezésük és minden kibontakozásuk, mégis pontosan végzik feladatukat,

mert beléjük oltott törvényeivel kormányozza őket a gondviselő Isten.

Általában csodálatos egyensúlyban őrzi a világot az *erők elosztása*, de ha valahol az erők aránytalan csoportosulásával az egyensúly megbomlik, ez is csak bizonyos megvolt alakulatok számára jelent katasztrófát, mert valójában valami új jön létre, amiben egy lépéssel megint tovább bontakozik ki a létezés formáinak kimeríthetetlen gazdagsága.

Minél jobban megismerjük a természet erőit, annál csodálatosabban tárul elénk a világot fenntartó Isten gondoskodása. A szellem nélküli világban az erők törvényeivel őrzi a rendet az Isten.

A szellem nélkül való világban igen egyszerűen érvényesülhet a Gondviselés. Lényegesen bonyolultabbá válik a világ rendjének őrzése, amint megjelenik benne az ember.

A szellemmel rendelkező ember *nincs teljességgel kiszolgáltatva a természet erőinek*, hanem mindjobban megismerve összefüggéseiket, alakítani tudja őket. A természet rendjének alakítása az ember kezében lehet sikeres, de lehet óriási felfordulások előidézője is. Sok borzalmat zúdít az emberre, hogy ismeretei hiányosak, és ezért természeti csapásoknak van kitéve, de még több szörnyűséget a természet rendjének szándékos felborítása, az embernek Isten ellen való lázadozása hoz létre, amit közönségesen bűnnek nevezünk. Hogy a szabadon cselekvő szellemek *'világa fel ne borítsa a világ rendjét*, már nem elég az erők őrzése, hanem a mindenható Isten fokozott gondoskodására van szükség. A gondviselés általában ebben a fokozottabb értelemben érdekel bennünket, mert a világ rendjét az emberhez viszonyítva mondjuk jónak vagy rossznak. A gondviselés gyakorlati kérdése az, *vajjon az Isten gondoskodik-e az emberről*, az egyes embernek és az egész emberiségnek jólétéről.

Eleve adott tény, hogy *a világ csak abban a rendben lehet boldog, amelyre az Isten teremttette.* Amikor a szellem a világ törvényeit felboríthatja, a lét boldogsága sok ponton megghiúsulhat. Életek, korok lehetnek boldogtalanná az ember lázadása miatt, de nem borulhat fel soha a világ

rendje, amit Isten a kezében tart. A fellázadó embert is hatalmában tartja az Isten, és a bűn is kénytelen őt szolgálni. Pillanatnyilag mindig ellentmondásnak tetszik, hogy a bűn is Istent szolgálja, de a történelmi távlatok már itt a földön igazolják ezt, és hol van akkor még az örökkévalóság világa, mellyel Isten dolgozik és amibe mi földi életünk folyamán alig láthatunk be.

Isten malmai csak lassan őrölnek, a türelmetlen ember pedig minden pillanatban kész eredményeket sürget. Végso fokon minden félreértésünk azzal kezdődik, hogy egy-egy pillanattal akarjuk felmérni az egész létet.

Hiányos megismerésünkkel és tudásunkkal nem vagyunk ugyan képesek mindenben megtalálni az Isten feltétlen igazságosságát vagy irgalmas szeretetét, de eljutunk legalább a gondviselés alapvető tényeinek biztosságáig. Világos tapasztalat mutatja, hogy emberi törekvéseken túl más tényezők is beleszólnak mindig a világ alakításába. Ha pedig olyan erőket indítunk útnak, melyeknek nyomán egészen átalakíthatnánk a világot, hamarosan más törekvések fogják kereszttezni ezek útját, és létre jön valami, amire egyik fél sem gondolt. Néha oly biztosan törünk a cél felé, mikor váratlanul beleszól a véletlen. Az a véletlen, amit *azért mondunk véletlennék, mert nem tudjuk az okát.*

Rajtunk kívül álló törvények szükségszerűségével borít fel emberi tervezéseket a *véletlen*. A tudományok felséges feladata, hogy mind mélyebben hatoljanak be a véletlen ködös birodalmába, és kutató fényük rávilágítson a még ismeretlen törvényekre.

A világ titokzatossága esetleg mindinkább oszlani fog, de vérmes reményeket mégsem táplálhatunk. A szabadon cselekvő ember számára a törvények csak útmutatók és mindig képesek vagyunk ellenükre cselekedni. Ezért hordozzuk a veszélyt, hogy felboríthatnók a világ rendjét. De ilyenkor jönnek mindig az újabb véletlenek, azok az újabb, eddig ismeretlen törvényszerűségek, amelyek szükségszerűen kereszttezni fogják utunkat. Sok mindenre képes az ember, de a világ rendjének őrzését soha nem engedheti ki saját kezéből az Isten.

A világ rendjének kikerülhetetlen törvényei vannak, melyeket eleve megszabott az Isten.

Miután megismertük Istent, kibontakozott előttünk az ő gondviselése. Miután vizsgáltuk az életet, a tapasztalat igazolta Isten gondviselésének tényét. Ha valahol nem leljük fel megvalósulását, ha a földi élet nem mindenben nyújtja a teljes valóság igazságát, akkor ez a föld még nem a teljes valóság, mert nem minden valóságnak a megvalósulása.

Egy pont, mely *messze a földön túl mutat* és felhívja a figyelmünket, hogy Isten az egyes embernek nem csupán a földet szánta. Isten a teljességben él és gondolkodik, és az ember teljességét nem korlátozta a földre. Az ember sorsa túlnő a földön, az ember élete átnyúlik az örökkévalóságba.

Csak azért nem látjuk mindezt világosan, mert nem tudunk mindent. Kutatunk és keresünk, de minden tudásunkban köt bennünket a lépésenkint haladó megismerés befejezetlensége. Tervezünk és cselekszünk, de minden tettünkben köt minket a teremtmény erőinek végessége. Az ember keresi a boldogságot, de önmagában nincs ereje elérni, mert még nem tudta megmondani, hogy mikor lenne boldog. Az Isten mindent tud és hatalmának korlátja nincsen. Emberi visszasságokon túl, *pillanatnyi jó- és balszerencsén át őrzi az egész világ rendjét*, a gonoszok bűnhődését és a jók boldogságát az Isten.

Csak miután ilyen mélyen bepillantottunk sorsunk végső titkaiba, *akkor válik szembetűnővé az a csodálatos irgalom*, mely benne megnyilatkozik. A türelmetlen emberrel ellentétben Isten nem szorul rá a gyors megtorlásra, hanem nyugodtan nézheti a lázadó ember hatalmi mámorát. Nemcsak nyugodtan nézi, hanem még mellé is áll és a megszáduult embernek segítő kezet nyújt, hogy visszavezesse a törvények útjára. Néha szelíd ez a rávezetés, néha erőteljes eszközökhöz nyúl, de mindenképp gyámolít. Az emberen fordul, hogy elfogadja-e a feléje nyújtott kezet. Micsoda nagylelkűség a világ Urától!

Aki végleg megátalkodik, összetöri magát a kérlelhetetlen igazságon, de aki Isten felé fordul, meleg szívre

talál telve irgalmassággal. Ugyanazon gondviseléssel őrzi a világ rendjét, a gonoszok bűnhődését és a jók boldogulását az Isten. Elerőtleníti a törvényszegőket, de nem hagyja el a hűségesekeket és a megtérőket. Szeretettel öleli fel övéit és mindent javukra fordít a gondviselő Isten.

Sorsunk az Isten

Sokirányú tudásunk fejlődése nem minden irányban volt párhuzamos. Egy-egy területen a többieket messze meghaladó ütemben jutottunk előbbre, de árván lézengett minden újabb tudás, mert nem találta helyét, hiszen sejtelve sem volt az egészlől, melybe beleillenek.

Azok az emberek, akik sok mesterkéltén erőltetett elméletrendszerrel még nem hasogatták felismerhetetlenné a valóságot, *eleven erővel érezték az Istent*. Még nem tévesztette meg őket a pusztá látszat, mert még nem szakították ki magukat a természet egységéből. Kénytelenek voltak észrevenni minden jelenség további folytatását, és végül is minden mögött megjelent az Isten. Sok mindent nem értettek ugyan, amire mi ismereteink fejlődésével később már feleletet találtunk, de a valóság egész birodalmát érthető egészbe fogta *a mindenünnen feléjük tekintő Isten*.

Tudásanyagunk részleteinek mélyebb vizsgálata ismét visszaadta nekünk az egész valóságnak tisztább áttekintését. Minden tudomány végső kérdéseinél az *Isten tekintetével találkozunk a tudás*.

A világ folytonos változásain túl, a mindig keletkező új lények keletkezéseinek kezdetén túl változatlan örökkévalóságával él az Isten. Minden változás csak további kibontakozása annak, amit ő a teremtetett erőkhöz ültetett. Minden új keletkező csak egy következő láncszeme a létezőknek, melyeket ő hívott a létbe. Minden változásnak és minden keletkezőnek vizsgálata az Istenhez vezet. Mindennek végső értelme az Isten, akinek akaratából minden lett. Az egész világ alkotója és fenntartója a világon kívül álló, önmagától való Isten.

Senki nem menekülhet el Isten elől. Boldog az ember, aki nem is szakad el Istentől. Hosszantartó vargabetűk

fárasztó tekergésétől, legnagyobbbrészt értelmetlenségbe torkolló küszködésektől menekültünk volna meg, ha nem hagytuk volna el sokszor hiú reménységek kedvéért a valóság talaját és vele az Istent.

Sokszor estek emberek nagyon messze az Istentől, de senki nem eshetik olyan távol, hogy vissza ne találhasson hozzá. Benne élünk a valóságban, és nem kell más, csak el kell ismernünk a valóságot. Megkönnyíti az utat, hogy sehol nem lehet véglegesen elakadni. Legfeljebb átmenetre. Minden szemlélet, minden életmód, minden világnézet hosszabb gyakorlat után elodázhatatlanul követeli belső igazolását, a valósággal való egybeforrását, összeolvadását.

A hatalmas valóságnak sok irányú kibontakozása mindig új utakat mutat. Folytonos fejlődésünknek kézbentartása, ezernyi megismerésünknek tettekre váltása mindig új feladatokat szab. Nincs az emberiség életében megállás, nincsenek befejezett, hanem csak folyton haladó rendszerek. Szerteágazó ismereteinkkel, változó körülményeinkkel változnak a kibontakozáshoz vezető utak. Az utak követelményei között a legfontosabb, hogy a valóságnak megfeleljenek.

Minden emberi út végső eredményének összeroppantója vagy megőrzője, a minden valóságnak valós forrása, minden létezőnek létbehívója, minden változónak elindítója, minden rendnek alapja, az egész világnak alkotó és fenntartó Ura az Isten. *Sorsunk az Isten.*

Felelős kiadó: Mihalovics Zsigmond.

„Nilil obstat. Josephus Brückner m. p. censor dioecesanus. Nr. 731/47. Imprimatur. Strigoni, die 14. Febr. 1947. Dr. Joannes Drahos m. p. vicarius generalis.”

Nyomatott: Korda R. T. Budapest, VIII., Csopreghy-u. 2. — (Felelős: Schaff Árpád.

Az ÚJ EMBER KISKÖNYVTÁR minden száma egyházi cenzurán megy át. Az egyházi cenzornak azt kell megállapítania, hogy nem tartalmaz-e a vonatkozó munka olyan tételeket, amelyek hit és erkölcs szempontjából összeférhetetlenek a katolikus tanítással. Ilyen irányú tagadó ítéletét fejezi ki a cenzor a „nihil obstat” megjegyzéssel, amellyel azt mondja, hogy a műben nincs kivetnívaló. Ennek nyomán az egyházi hatóság megadja az engedélyt — „imprimatur” — a kinyomtatásra és terjesztésre.

Mindebből tehát nem következik az, hogy a cenzor az illető mű szerzőjének fejtegetéseit az Egyház tanító hivatala állásfoglalásainak, vagy azokkal mindenben egyezőknek ismerné el, sem pedig az, hogy bármilyen tekintetben is korlátozni kívánná a kutató szellem szabadságát mindazokban a kérdésekben, amelyek nem tartoznak szorosan a katolikus hit és erkölcs változhatatlan döntései körébe.

EDDIG MEGJELENT FÜZETEK:

1. Egyházunk és iskoláink.
(Beresztóczy Miklós) 1.50 ft
2. Van Isten! (Radó Polikárp) .. 1.— „
3. Katolikus tanítás a tulajdon-
jogról. (Mihelics Vid) 2.50 „
4. Van lélek! (Radó Polikárp) .. 1.— „
5. Van másvilág! (Radó Polikárp) 1.— „
6. Van Krisztusunk!
(Tower Vilmos) 1.50 „
7. Milyen az Isten!
(Szomor Tamás) 1.— „

